

Kudret Bülül

AKREBİN KISKACINDA

SURİYE

Ziyaret, Siyaset, Toplum

LiBeRtE

Akrebın Kıskaçında Suriye Ziyaret, Siyaset, Toplum

Kudret Bülbül

ISBN: 978-625-93188-1-3

Liberte Yayınları® | 282

1. Baskı: Nisan 2026

© 2026, Liberte Yayınları®

Tüm hakları saklıdır. Tamamı veya herhangi bir parçası, hiçbir şekilde fotokopiyle veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevimiz bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında kanunî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Redaksiyon ve Yayın Editörü: **Büşra Sönmez**

Kapak ve İç Tasarım: **Çetin Özgör**

Baskı: **Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi
ve Ticaret Limited Şirketi**

Adres: Zübeyde Hanım Mahallesi, Sedef Caddesi 6/A, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayınevi

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-posta: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Prof. Dr. Kudret Bülbul

1970'te Konya'da doğdu. 1991'de İstanbul Üniversitesi SBF'den mezun oldu. Bir Siyasal Düşünür Olarak Prens Said Halim Paşa isimli yüksek lisans çalışmasını aynı üniversitede yaptı. Doktorasını Küreselleşme, Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları teziyle Ankara Üniversitesi'nde tamamladı. 2007'de doçent, 2017'de profesör oldu. 1995 yılında akademik amaçlı olarak bir yıl Londra'da kalan Bülbul, 2000-2002 yılları arasında ABD'de, University of Kansas'ta "Misafir Araştırmacı" olarak bulundu. Kırıkkale Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve bir dönem dekanlık da yaptığı Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde görev aldı. Halen Ankara Medipol Üniversitesi öğretim üyesidir.

Bülbul, bürokraside farklı görevler üstlendi. Başbakanlık Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşar Yardımcılığı ve bir süre Müsteşar Vekilliği, Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, kısa bir dönem Başbakanlık Müşavirliği ve son olarak TBMM Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Görev aldığı bürokratik pozisyonlarda ve sonrasında Türkiye'de demokrasi ve özgürlük çıtasının yükseltilmesi, özgürlük-güvenlik dengesi, Türkiye diasporasının güçlendirilmesi, parlamenter diplomasi, soydaş ve akraba topluluklarla ilişkilerin geliştirilmesi, Batılı ülkelerdeki insan hakları ihlalleri ve Müslüman toplulukların özgürlüklerinin korunması, ülkemizde öğrenim gören uluslararası öğrencilere destek olunması, yumuşak güç ve çatışma çözümleri gibi alanlara odaklanmıştır.

Bülbul, 2018 ve 2019 yıllarında TRT için 35 dile çevrilen haftalık makaleler yazdı; Türkiye'nin Sesi Radyosu için haftalık programlar yaptı.

Öğrencilik ve mesleki yaşamı boyunca çok sayıda sivil toplum örgütü ve düşünce kuruluşunda aktif rol alan Bülbul, genel olarak siyaset bilimi; daha özelde ise küreselleşme, özgürlük, kimlik, aidiyet, gençlik, bürokrasi ve Meşrutiyet dönemi Türk siyasal düşüncesi gibi konular üzerine akademik çalışmalar yürütmektedir.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

İletişim için kudretbulbul@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş: İki Ülke, Bir Alinyazısı	9
1 Suriye Ziyaretleri	13
2025 Suriye Seyahati ve Görüşmeler	13
Gezinin hikayesi ve program ya da İstanbul Forum'un devam eden etkileri	14
Yol Hazırlığı.....	20
Ziyaretin Erdoğan ve Şara'nın Tarihî ABD Ziyaretlerine Denk Gelmesi.....	24
Antep'e Uçuş.....	25
İHH Uluslararası Şam Üniversitesi.....	26
Halep... Ah Halep	29
Halep Başkonsolosu Hakan Cengiz ile Görüşme	31
Halep Valisi Assam Garib ile Görüşme.....	32
Ömer Bin Abdulaziz Türbesini Ziyaret.....	35
Halid bin Velid Camii ve Türbesi	37
" Türk müsünüz?" Diyerek Bize Sevinçle Bebeğini Tanıtan Suriyeli Genç Bir Hanım	39
HTŞ Medya Çalışanı Muhammed Ata ile Görüşme.....	40
Suriye İçişleri Bakan Yardımcısı ve Bakanlık Sözcüsü Nureddin el Baba ile Görüşme	42
Suriye Başmüftüsü Şeyh Usame Er Rifai ile Görüşme	44
Türkiye Cumhuriyeti Şam Maslahatgüzarı, Büyükelçimiz Burhan Köroğlu ile Görüşme.....	49
Suriye, Şam Batı Cephesi Komutanı Tuğgeneral Ömer Muhammed Muhtar ile Görüşme.....	52
Şam Kırsal Valisi Ebu Ubeyde ile Görüşme	54
Omran Araştırma Merkezi ve Suriye Forum'u Ziyaret.....	57

Yermük Kampı Ziyareti	60
Yeni Suriye Partisi Genel Başkanı ve Yetkilileri ile Görüşme.....	63
Emevî Meydanı'nda Kutlamalar Ortasında Kalmak.....	66
İbni Arabi Camii ve Halid-i Bağdadi Türbesini Ziyaretimiz:	
Bir "Liberal Ermiş" Hikayesi	67
Bir Vefa ve Veda Ziyareti: Prof. Dr. Suphi Aslanoğlu	74
Havaalanı Karşılaşmaları ve Ankara'ya Dönüş	76
2024 İdlib Ziyareti.....	76
İdlib Gözlemleri	
"Saraylardan Çadırlara Düşmek" (8-9 Ağustos 2024).....	79
2009 Suriye Ziyareti.....	83
Suriye Bildirisi: Soykırma Hayır Çağrısı	91
50'den Fazla Ülkeden 30.000 İmza	97
2 2012-2025 Suriye Analizleri	99
Suriye'nin Geleceği Raporu	100
Suriye: İnsanlık İçin Turnusol Kâğıdı	103
Küresel Aktörlerle Bölgesel Krizler Nasıl Çözülemez?	107
Gittikçe Parçalanan Aidiyetler İnsanlığı Nereye Götürür?.....	111
Suriye'de Nasıl Bir Anayasa?	114
İsrail'in Güvenliği mi? Yayılmacılığı mı?	118
Yeryüzünün Çaresizleri: Mülteciler.....	121
Suriye Nereye?	124
Kürtler İhanete mi Uğradı?	128
Nasıl Bir Göç Stratejisi 1?	131
Nasıl Bir Göç Stratejisi 2?	135
Huzurlu Bir Suriye Nasıl İnşa Edilemez?	138
Çözüm Sürecinden Silahsızlanma Sürecine	153
Çözümünden Tasfiyeye Terörsüz Türkiye: Bir Sürecin Serencamı.....	157
3 Suriye'nin Geleceğine Dair Perspektif ve Öneriler	177
Kaynakça	217

Sunuş: İki Ülke, Bir Alinyazısı

Suriye ya da daha genel olarak Ortadoğu... Bir zamanlar engin bir bilgeliğin, kadim bir medeniyetin ışıklarını tüm dünyaya saçtığı bir coğrafya iken, şimdi bu kadim coğrafya, on yıllara yayılan bir acının, ruhuna sinmiş derin bir çilenin ve küresel güçlerin kısıkaçları arasında ezilen milletlerin hikâyesiyle anılır.

2025 sabahının erken saatlerinde, Suriye ziyaretinin başlangıç noktası olan Kilis sınırındaki İHH koordinasyon ofisinin civarından yayılan o bülbül sesleri, kuş cıvıltıları, insana cennet bahçelerinden bir esinti gibi gelse de bu uhrevi an, Suriye'nin acı kaderini fısıldayan sağır edici bir gürültüyle hızla kesilir: Kulakları sağır edercesine ortalığı kasıp kavuran köpek boğuşmaları. İşte bu esnantane, elinizdeki bu eserin, esasen Ortadoğu'nun, başlangıç ve bitiş noktasıdır; güzelliğin ve huzurun, zorbalık ve kaos tarafından defalarca bastırıldığı bir coğrafyanın trajik özeti...

“*Akrebin Kıskaçında Suriye: Ziyaret, Siyaset, Toplum*” başlığına taşıyan bu çalışma, köpek boğuşmalarının değil, bülbül ve kuş

seslerinin Ortadoğu'yu kapsaması için kaleme alınmış bir çağrıdır. Çalışma, 2009'dan 2025'e uzanan üç farklı Suriye seyahati-me dair gözlemleri¹, son Suriye ziyaretimde yaptığımız derinliğine mülakatları ve 2012-2025 dönemine ait akademik analizleri birleştirerek, hatırat ve akademik analizleri harmanlayan özgün bir türe dönüşmüştür. Çalışma, 2009'dan 2025'e farklı tarihlerde içerdiği gözlem ve analizlerle Suriye tarihinden kısa bir kesit olarak da görülebilir.

Suriye'deki gelişmelerle yakından ilgili olduğu için çalışmada Çözüm Süreci ve Terörsüz Türkiye sürecine dair analizlere de yer verilmiştir.

Sayfalar ilerledikçe, Suriye'nin, belki de bir ön cephe olarak, ödediği ağır bedelin şahitliğine ortak olacaksınız. Nitelikli görüşmeler zinciri, Halep ve Şam valilerine, Suriye Başmüftüsü Şeyh Usame er Rıfai'ye, Tuğgeneral Ömer Muhammed Muhtar'a kadar varan, siyasetten bürokrasiye, ilmiyeden askeriye, düşünce kuruluşlarına, siyasal parti temsilcilerine kadar uzanan çok geniş bir yelpazede tecrübe paylaşımlarını bir araya getirirken, gördüğümüz mekânlar yıkımın boyutunu gözler önüne sermektedir. Yıkımın en fazla görüldüğü yerlerden biri Halep ve çevresidir. Bir zamanlar Halep valiliği de yapmış bulunan Ziya Paşa, meşhur beytini acaba bugünlerin Halep'ini düşünerek mi söylemişti?

*“Diyar-ı küfrü gezdim beldeler kâşaneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslamı bütün viraneler gördüm”*

Tam bir Gazze görünümündeki Yermük Kampı ise, İran ve Rusya destekli Esad rejiminin bombalamaları ve kuşatması sonrasında toptan yıkılmış ve yer yer sadece kolonları ayakta kalmış

1 Suriye'ye dair yaptığım gezileri mümkün kılan ADAM Derneği, Cihannüma Derneği ve İHH'ya içtenlikle teşekkür ederim. Onların organizasyonu olmasaydı bu ziyaretler herhalde mümkün olmazdı.

görüntüsü ile literatüre “yok edilmiş şehir” ya da “dümdüz edilmiş şehir” ifadesini kazandıracak niteliktedir.

Çalışmada, bu topraklarda şahit olunan milyonlarca mazlum dramının, “Suriye Bildirisi: Soykırımı Hayır” çağrısıyla küresel vicdana sunulduğuna da yer verilerek tarihe not düşülmektedir.

Suriye’deki bu yıkım (esasen Filistin’deki de ya da tüm Ortadoğu’daki durum), tesadüfi ya da rastlantısal değil, bin yıllık hesaplaşmanın modern yansımasıdır. Çalışmada, Ortadoğu’yu Anlama Kılavuzu bağlamında üç hayati unsura dikkat çekilmektedir: İlki, meselelere en az bin yıllık bir derinlikten bakma zorunluluğudur. Biz çoğu şeyi ilk kez ve sadece kendimize özgü yaşadığımızı sansak da büyük İslam düşünürü İbni Haldun’un ifadesiyle, “Geçmişler, geleceğe suyun suya benzemesinden daha ziyade birbirine benzer” (İbni Haldun, 1989, C. I: 14). İkincisi, dün Osmanlı’yı, bugün de bölge ülkelerini parçalama stratejisinin sürekliliğidir. Üçüncüsü ise Batı emperyalizminin ileri karakolu olarak İsrail’in İstikrarsızlaştırma, İnsansızlaştırma ve İslamsızlaştırma (3İ) stratejisidir. Ortadoğu’daki ölümcül yalnızlaşma ve ortak aidiyetlerin unutulmuşu, bölge milletlerini küresel emperyalizm karşısında “kolay lokmaya” dönüştürmektedir.

Suriye’nin ve tüm mazlum milletlerin bu kıskaçlardan kurtulup yeniden ayağa kalkabilmesi, sömürülebilir olmamaları için öncelikle kendileri için yönetilebilir bir siyasal sisteme sahip olmaları bir zorunluluktur. Nasıl yönetilirlerse yönetilsinler (demokrasi ya da başka şekilde), siyasal istikrarın ve güvenin garantisi olarak YSK benzeri güvenilir seçim mekanizmaları ve gençliğin geleceğe umutla bakmasını sağlayacak ÖSYM benzeri adil kurumlar, bu yeni ruhun temel taşları olacaktır.

Suriye, 61 yıllık Baas diktatörlüğünü devirerek tarihî bir başlangıç yapmıştır (kendi ifadeleriyle devrim, tahrir, fetih).

Bununla birlikte şimdi asıl imtihan başlamaktadır. Hiçbir emperyalist amacı bulunmayan Türkiye'nin kamu kurumlarının, sivil toplumunun, özel sektörünün ve entelektüellerinin vereceği bölgesel destek, sadece bu zorlu yeniden inşa yolculuğu ve bölgesel kaosun aşılması için bir katkı değildir. Sadece insani, ahlaki, İslami ve komşu olmanın gerektirdiği bir sorumluluk da değildir. Aynı zamanda öndeki bariyerin aşılması durumunda tufanın kendimizde kopacağı, akrebin kısıkcınının bizi de çepeçevre saracağı bir durumun gerektirdiği bir ön alma zaruretidir.

Bu kadim coğrafyanın istikrarı ve onurlu geleceği için sorumluluk kuşkusuz sadece Türkiye'ye, onun kurumlarına ve aydınlarına değil, tüm bölge devletlerine, milletlerine, kurumlarına, aydınlarına ve vicdan sahibi tüm insanlığa düşmektedir.

Çalışma, akreplerin kısıkaçları arasında sıkıştığı bir dönemde, Suriye'nin içinde bulunduğu zorlukları, halkının çektiği çileyi ve bölgesel/küresel güç mücadelelerini gözler önüne sererken onurlu bir geleceğin nasıl inşa edileceğine dair bir yol haritası da sunmaktadır.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Kudret Bülbül
Balgat, Ankara
7 Ocak 2026

1 | Suriye Ziyaretleri

2025 Suriye Seyahati ve Görüşmeler

Erken çıkacağız denildiği için, 22 Eylül sabahı kaldığımız misafirhanede, 05.30'da alıyorum bu notları. Bilgisayarımı açtığımda, kaldığım odanın yan tarafından gelen bülbül ya da kuş sesleri eşlik ediyor bu ilk cümleme. Sabahın bu erken saatinde bu kuş cıvıltıları insana cennet bahçelerinden bir esinti gibi geliyor adeta. Bu ruhu daha derin bir hissedişle soluyamadan, hızla, adeta kulakları sağır eden köpek boğuşmaları bastırıyor ortalığı. Bülbül şakımaları birden kesiliyor ya da duyulmaz hâle geliyor. “Kargaların çok ses çıkardığı bir yerde bülbüller susar” sözü bu tür durumlar için söylenmiş olsa gerek. Köpekler bağlanmazsa, ne güzelliklerini sunacak bir canlı türü ne de duyulacak bir tınısı kalacak hayatın. Derken, köpekler susunca, bülbüllerin hoş sesleri sessiz ve derinden, hafiften hafiften, yine ve yeniden gelmeye başlıyor. Suriye sınırına birkaç km uzaklıkta konakladığımız kamptaki bu sesler, bu duyuş ya da hissediş, acaba Suriye'ye dair bir çağrışım ya da enstantane mi sunuyor bana?

Bakalım, gidince göreceğiz.

Hayır dileyerek başlayalım yolculuğumuza.

Gezinin hikayesi ve program ya da İstanbul Forum'un devam eden etkileri

Ziyaret esasen İstanbul Forum'un devamı olan bir faaliyet olarak da görülebilir. Cihannüma Derneği tarafından bir yıla yakın süren hazırlıklar sonrasında, 13-15 Aralık 2024 tarihinde, İstanbul'da, Haliç Üniversitesi'nde "Bilgi, İrade, Düzen" üst başlığıyla "İstanbul Forum" programı düzenlendi.² Program, 7 Aralık'ta Suriye'de kanlı ve laik bir diktatörlük olan Baas rejiminin çökmesinden, Esad'ın Rusya'ya kaçmasından ve Şam'ın muhaliflerin eline geçmesinden bir hafta sonrasına denk geldiği için, Suriye hâliyle konuşmacıların ve katılımcıların öncelikli gündemi hâline dönüşmüştü. (Suriye

---

2 Forumu koordine eden isimlerden Dr. Ahmet Köroğlu'nun ifadeleriyle, "13-15 Aralık 2024 tarihleri arasında düzenlenen İstanbul Forumu, sadece bir konferans değil; farklı coğrafyalardan gelen entelektüellerin, düşünce liderlerinin, uygulayıcıların ve gençlerin ortak meseleler üzerine düşündüğü, tartıştığı ve çözüm arayışına girdiği dinamik bir platform oldu. Birleştirici teması 'Bilgi-İrade-Düzen' olan Forum, İslam dünyasının karşı karşıya olduğu entelektüel, ekonomik ve siyasi krizlere bütüncül bir bakış sunmayı ve çözüm yolları geliştirmeyi amaçladı. Toplamda 35 oturumun gerçekleştirildiği forumda, 102 konuşmacı ve oturum başkanı yer aldı. Katılımcıların yarısı uluslararası isimlerden oluşurken, forumda 25 farklı ülkeden gelen temsilciler düşüncelerini paylaştı. ABD'den Afganistan'a, Japonya'dan Sudan'a kadar geniş bir coğrafyayı temsilen gelen konuşmacılar, meselelerin sadece yerel değil, küresel boyutlarıyla ele alındığını gösterdi. Forum kapsamında, herkese açık oturumların yanı sıra iki özel etkinlik de düzenlendi: Biri, politika savunuculuğu ve medya etkileşimi odaklı, kapalı bir toplantı olan 'Müslüman Seslerin Yükseltilmesi' çalıştayıydı. Diğeri ise gençlere hitap eden, çözüm odaklı düşünmeyi teşvik eden bir fikir maratonuydu: FUTURIST'24. Forumun tanıtım ve kayıt işlemleri Türkçe ve İngilizce web sayfaları üzerinden yürütüldü ve toplamda 1190 kişi kayıt yaptırdı. Bilgi, Ekonomi ve Siyaset olmak üzere 3 temel teması olan forumun bu yapısı, oturumlara derinlik kazandırırken aynı zamanda tartışmaların geniş bir perspektiften yürütülmesine olanak sağladı" (Köroğlu, 2025: 66-67). Forumu ve içerdiği konulara dair kapsamlı makaleler için derginin bu sayısındaki diğer makalelere de bakılabilir.

gezimiz sırasında Suriye'deki bu değişimi “fetih”, “devrim”, tahrir-özgürleşme gibi kavramlarla tanımladıklarına şahit olduk. En fazla kullanılan kavram ise fetih idi). Bu durumu, bu forum marjında düzenlenen, “Müslümanların sesini yükseltmek/siyaseti yeniden inşa etmek” başlığıyla gerçekleşen, moderatörlüğünün bana tevdi edildiği İslam Dünyası sivil toplum örgütleri temsilcilerinin, politika yapımcılarının ve kanaat önderlerinin katılımı ile gün boyu süren kapalı oturumda da gözlemlemiştim. Daha çok Ortadoğu'dan, Uzakdoğu'dan, Türkiye'den ve kısmen Batı'dan katılımcıların yer aldığı oturumun da, programlanmamasına rağmen, öncelikli gündemi Suriye'ye dönüşmüştü.³

İstanbul Forum'un katılımcılarından biri de Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin Hanımdı. Program Sn. Bakan Hanım'ın oldukça ilgisini çektiğinden, o zamanki Cihannüma Genel Başkanı Av. Rıza Yorulmaz ile görüşerek, özellikle göç konusuna dair bir çalıştay yapmak üzere Cihannüma Derneğinden yetkin isimleri Gaziantep'e davet etti.

Hızlı bir organizasyonla, bu davetten altı gün sonra, 21 Aralık 2024'te Antep'te idik. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Cihannüma Derneği iş birliği ile gün boyu süren “Suriye'ye Huzurlu, Gönüllü ve Onurlu Geri Dönüş Çalıştayı” gerçekleştirildi. Başkan Hanım'ın sabahtan akşama kadar bu çalıştayda yer alması, meseleye verdiği önemin bir göstergesiydi. Suriyelilerin şehre çok yönlü olarak katkı vermesinin belki de en fazla sağlanabildiği, Suriyelilerin varlıklarının belki de en fazla fırsata çevrilebildiği şehir olan Gaziantep'te, şehrin ve valiliğin önde gelen isimlerinin, Türkiye'den Suriye ile ilgili sivil toplum örgütleri temsilcilerinin, bölgeden önde gelen isimlerin ve farklı üniversitelerden ilgili

3 Bu kapalı oturuma dair gözlemlerim için “İstanbul Forum Kapalı Oturumu-na Dair Gözlemler ya da Dünya Müslüman Entelektüeller Kongresine Acil İhtiyaç” başlıklı makaleme bakılabilir (Bülbül, 2025b).

akademisyenlerin katıldığı bu alıştay, Suriye'nin özgürleşmesinden iki hafta sonra gerçekleşen belki de en kapsamlı ilk alıştaydı. Bu kapsamda ve nitelikteki çalıştayda dile getirilen değerli öneriler keşke yayınlanmış, kamuoyu ile paylaşılmış olsaydı (Cihannüma Derneği ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2024).

Bu alıştay sırasında, daha somut ve sağlıklı öneriler geliştirmek için meseleyi yerinde görmenin öneminden hareketle bir Suriye alışma gezisi yapılması düşüncesi ortaya ıktı. Bu düşünce hızla kuvveden fiile geçirilerek, 30 Ocak 2025'te bu ziyaretin gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmalar başlatıldı. Gidecek heyet belirlendi. Ama uçak ve randevulardaki belirsizlikler nedeniyle ziyaret ileri bir tarihe ertelendi.

Yeni tarih olarak 22-24 Eylül'n belirlenmesinden sonra ziyaret için tekrar çalışmalar başlatıldı. Yeni süreçte sekreteryaya hizmetlerinin yürütülmesinde, İHH bünyesindeki Dijital Hafıza Merkezi Genel Sekreteri Ömer Faruk Yıldız'ın önemli katkıları oldu.

Programın bize iletilen ilk hâli şu şekildeydi:

21 Eylül

İHH Kilis Koordinasyon Merkezine varış ve konaklama

22 Eylül

Sabah 09.00'da Suriye'ye giriş

Halep şehri Ziyareti / Halep Kalesi / Emevî Camii ve Kapalı arşı

Hama şehri Ziyareti / Su Değirmenleri

Humus şehri Ziyareti / Halid Bin Velid Kabri

Akşam saatlerinde şam'a giriş ve konaklama

23 Eylül ve 24 Eylül

Şam Şehri Ziyareti / Yermük Kampı / Sednaya Hapishanesi / Doğu Guta / Seyyide Zeynep Türbesi / Seyyide Rukiye Türbesi / Şam Büyükelçisi Ziyareti (Randevu talep edildi) / Emevi Cami ve Çarşısı / Hamidiye Çarşısı / Halid-i Bağdadi / İbni Arabi / İbni Teymiye / Hz. Hüseyin / İbni Kesir / Bilal-i Habeşi / Babü's Sağır Mezarlığı / Kasyun Dağı – Habil ve Kabil / Nureddin Zengi / Sultan Baybars / Selahaddin Eyyubi / Esad Paşa Sarayı / Hicaz Demiryolu / Merce Meydanı / Hz. Ebu Derda

24 Eylül akşam Suriye'den çıkış ve İHH Kilis Koordinasyon Merkezine konaklama

25 Eylül sabah dönüş.

İlk hâline bakıldığında, galiba daha çok dinî ve tarihî mekânlar üzerinden Suriye'deki durumun gözlemlenmesi gibi bir görüntü arz ediyordu. Sonrasında, gezi katılımcılarının Türkiye'de bağlantıları güçlü insanlar olduğundan hareketle, ziyarete ilmî, siyasi, akademik ve sosyal görüşmeler eklenirse, dönüşte bu gözlemlerin Türkiye'deki yetkililerle de paylaşılacağı ve böylelikle Suriye'ye daha fazla katkımızın olabileceğine dair bizim de telkin ve teklifimizle gezinin çerçevesi biraz değişti.

Bir kısmı başta planlanan, bir kısmı süreçte gelişen hâliyle değişen programın son hâli şu şekle dönüştü:

21 Eylül 2025

Kilis'e hareket

Kilis'te konaklama

22 Eylül 2025

07.00 hareket

Azez: Uluslararası Şam Üniversitesi ziyareti (İHH'ya ait)

Halep

Türkiye Cumhuriyeti Halep Başkonsolosu ile görüşme
(Cumhuriyet döneminde açılan 2. Başkonsolosluk)

Halep Kalesi

Halep Emevi Camii

Halep Valisi Assam Garib ile görüşme

Hama: Ömer bin Abdülaziz'in kabri ziyareti

Humus:

Halid bin Velid Camii

Halid bin Velid ve oğlu Abdurrahman ile Ubeydullah bin
Ömer kabirleri ziyareti

23 Eylül 2025

Selahaddin Eyyübi'nin kabrinin ziyareti

Ramazan el-Buti'nin kabri ziyareti

Türk Şehitliği ziyareti

Emevî Camii

Yahya (A.S.)'in kabri ziyareti

Hamidiye Çarşısı gezisi

Yermük Kampı ziyareti

Gazeteci Muhammed Ata ile görüşme

İçişleri Bakan Yardımcısı ve Bakanlık Sözcüsü Nureddin El
Baba ile görüşme

Suriye Vakıflar Bakanı ile görüşme (Görüşme gerçekleşmedi)

24 Eylül 2025

Başmüftü Usame El Rıfai ziyareti

İHH Merkezi ziyareti

Türkiye Cumhuriyeti Şam Büyükelçisi Sn. Burhan Koroğlu
ile görüşme

Şam Kırsal Valisi Amir Abdullahali Şeyh ile görüşme

Şam Batı Cephesi Komutanı Muhtar ile görüşme (HTŞ eski

Genelkurmay Başkanı)

Omran Araştırma Merkezi ve Suriye Forum'u ziyaret

25 Eylül 2025

Muhyiddin İbn Arabi Camii ve kabri ziyareti

Mevlâna Halid-i Bağdadi Hazretleri Türbesi ziyareti

Karayolu ile dönüş: Şam-Humus-Hama-Halep-Azez-Kilis-Gaziantep

Yukarıdaki görüşmelere, benim yola çıkmadan önce Suriye Anayasası Hazırlama Komisyonu Başkanı Abdulhamid El Awak ile Devlet Başkanı Başdanışmanı Rawad Bey ile yaptığım telefon görüşmelerini de eklemek gerekir. 24 Eylül akşamı kaldığımız Dama Rose Otel'de, partileşme yolundaki Yeni Suriye Partisi Genel Başkanı, Genel Başkan Yardımcısı, Kadın Kolları Başkanı ve Gençlik Kolları Başkanı ile yapılan görüşmeyi de. Bu son görüşmenin bir kısmına Abdullah Uzun ve Atik Ağdağ Beyler de katılmışlardır.

Böylelikle program, ilk hâlimden farklı olarak siyasetten bürokrasiye, ilmiyeden askeriyeye, diplomasiden düşünce kuruluşuna, sıradan insanlarla diyaloglar hariç, 15 nitelikli görüşmenin gerçekleştirildiği hızlı ve yoğun bir programa dönüşmüş oldu.

Ziyaret heyeti ise aşağıdaki isimlerden oluşmaktaydı:

Dr. Yusuf Eren (Heyet Başkanı)

Abdullah Uzun

Prof. Dr. Kudret Bülbül

Prof. Dr. İsmail Şahin

Prof. Dr. Abdulkadir Macit

Atik Ağdağ

Doç. Dr. Bekir Gündoğmuş

Doç. Dr. Osman Akgül

Av. Cavit Tatlı

Av. Abdullah Zerrar Cengiz